

Universiteit Utrecht

Bright minds, better future.

LvB | Business Development
Urban futures and health

Gezonde steden

**Gezondheid, welzijn en kwaliteit van (samen)leven
als duurzame toekomstwaarden**

Dr. Leendert van Bree

Steden van de toekomst

- Steden zullen niet gedijen ténzij ze worden getransformeerd vanuit het perspectief op een duurzame toekomst.
- Transities zijn noodzakelijk om duurzame, fundamentele waarden toevoegen aan omgevingskwaliteit:
 - **economie, ecologie, en gezondheid en kwaliteit van (samen)leven**
- Transitiepaden via ruimtelijke, technologische, sociale en bestuurlijke (systeem)innovaties, met sterke verbindingen tussen (nu nog sectorale) domeinen, én met 'doorpakken' via de Omgevingswet en duurzame gebiedsontwikkeling: **transformatieve capaciteit vergroten**
- Next Economy (IABR 2016)... Next City, Community, and Society

Gezonde leefomgeving is voortdurend in transitie...

Saneringsbeleid dankzij medische professie en arbeidsproductiviteit. Nog steeds basis voor milieubeleid!

Uitlegbeleid dankzij planologische voorkeuren en economische vooruitgang.

Verstedelijking vanuit gezondheid en kwaliteit van (samen)leven als duurzame omgevingswaarde.

Perspectieven op een gezonde leefomgeving

Gezondheidsbescherming

**Gezondheidsbevordering,
leefbaarheid, welzijn en sociaal
kapitaal**

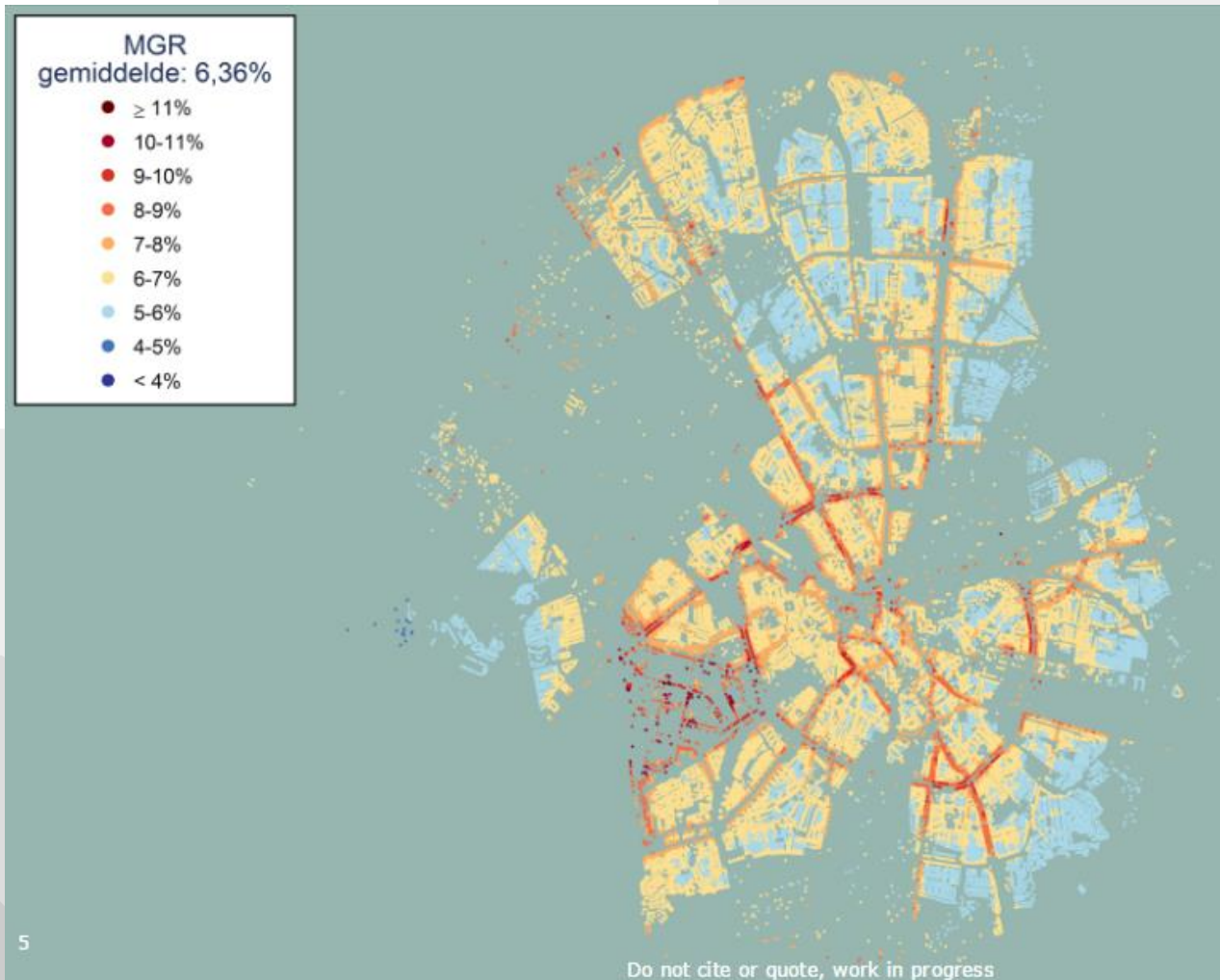
Duurzaam welzijn

1. Gezondheidsbescherming (1900 - heden)

Reductie van negatieve effecten van milieufactoren, vooral via sectoraal beleid en het principe van milieuhygiëne

- lucht-, water- en bodemverontreiniging
 - geluid
 - straling
 - stoffen
 - binnenmilieu
 - externe veiligheid
-
- kwantitatieve risicoschatting, uniform risicobeleid
 - strenge emissiebeperkingen en milieunormen (EU, NL, WHO)
 - forse sanering van slechte milieucondities
-
- succesvol, maar ook nog behoorlijke opgaven
 - **verdere verfijning en modernisering van milieubeleid**

Ad 1. Voorbeeld MGR indicator (RIVM) in Eindhoven

Voor een
ruimtelijk beeld
van cumulatieve
gezondheidslast
van
milieufactoren.

Van belang voor
Omgevingswet!

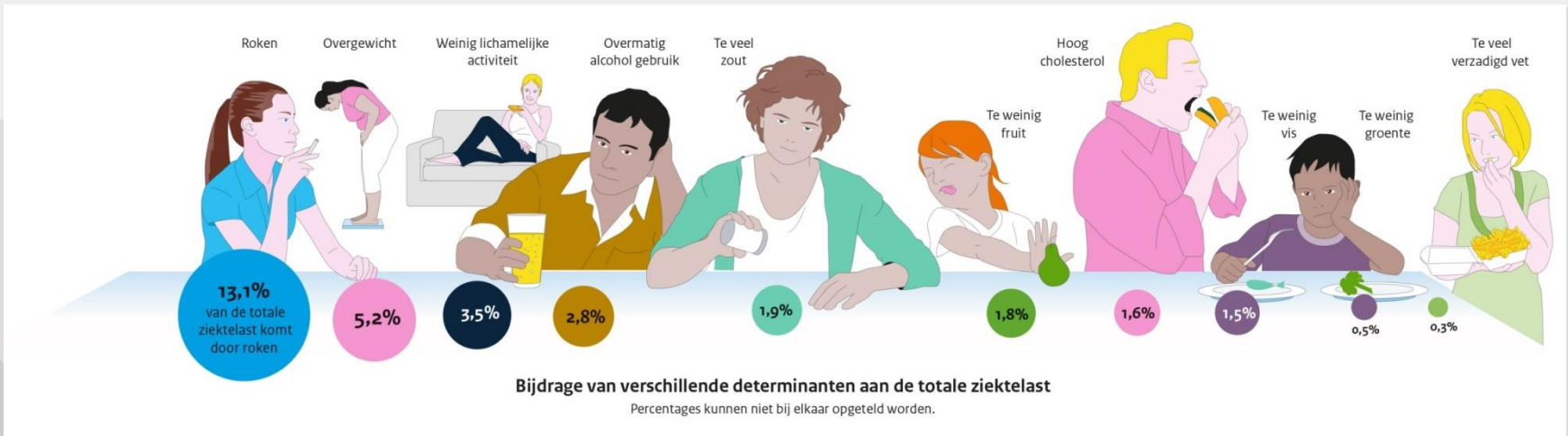
2. Bevorderen van gezondheid, welzijn en kwaliteit van (samen)leven

Gezondheidsbevordering

Is ~30-50% van de ziektelast omgeving en leefstijl gerelateerd?

En zou dan een gezond-ingerichte leefomgeving een positieve bijdrage kunnen leveren aan de volksgezondheid via een gezonde(re) leefstijl?

2. Bevordering van gezondheid, welzijn en kwaliteit van (samen)leven – *'Healthy Ageing'*

Gezond opgroeien Gezond volwassen blijven, en Gezond en vitaal oud(er) worden

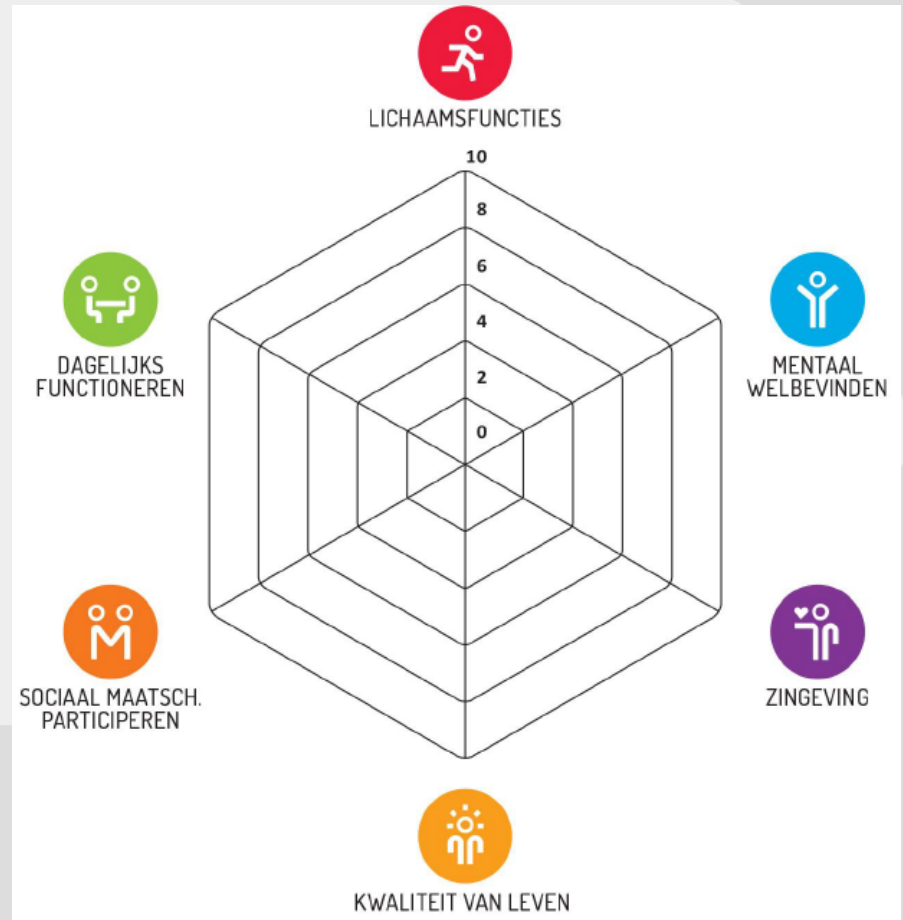
- Bevordering van (publieke) gezondheid, veiligheid, welzijn en sociaal kapitaal (én verkleinen van ongelijkheid daarin)
- Vermindering van welvaartsziekten - meer bewegen, gezonde leefstijl, voorzieningen
- Gezonde en leefbare compacte(re) stad, maar mét goede stad-land verbindingen
- Bevorderen van positieve gezondheid en sociale veerkracht
- Accommoderen van vergrijzing, decentralisaties, vereenzaming, en accommoderen van mentale aandoeningen; met vooral aandacht voor kwetsbare groepen

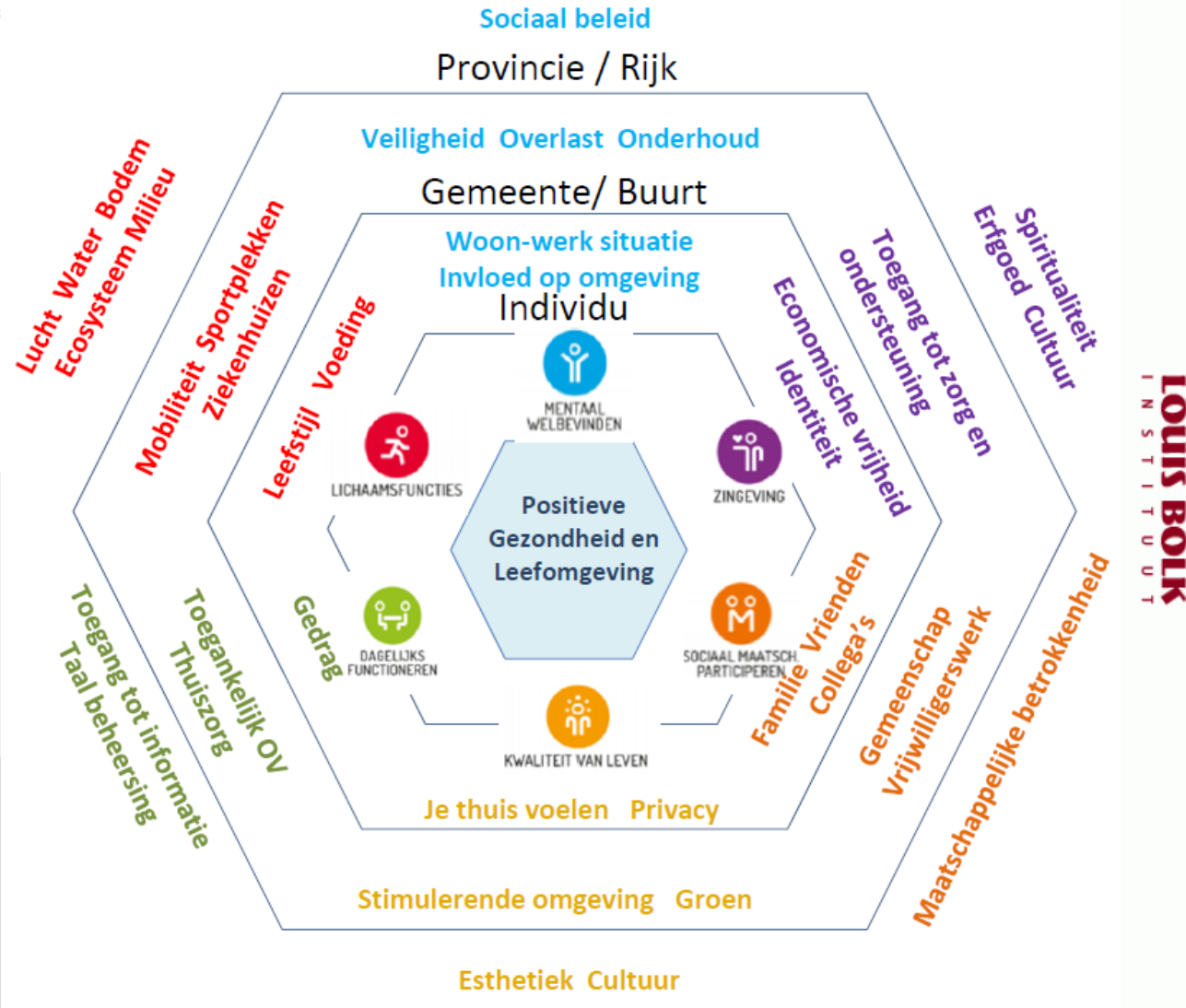
Ad 2. Transitie naar een sociaal concept van (positieve) gezondheid (mét bijbehorende gezondheidszorg)

'Gezondheid als het vermogen om je aan te passen en je eigen regie te voeren, in het licht van de sociale, fysieke en emotionele uitdagingen van het leven'

<http://www.ipositivehealth.com>

MACHTELD HUBER

Sociale veerkracht

Een samenspel van drie soorten hulpbronnen

Het vermogen van mensen en gemeenschappen om met veranderingen om te kunnen gaan en de toegang tot externe hulpbronnen die ze daarbij hebben.

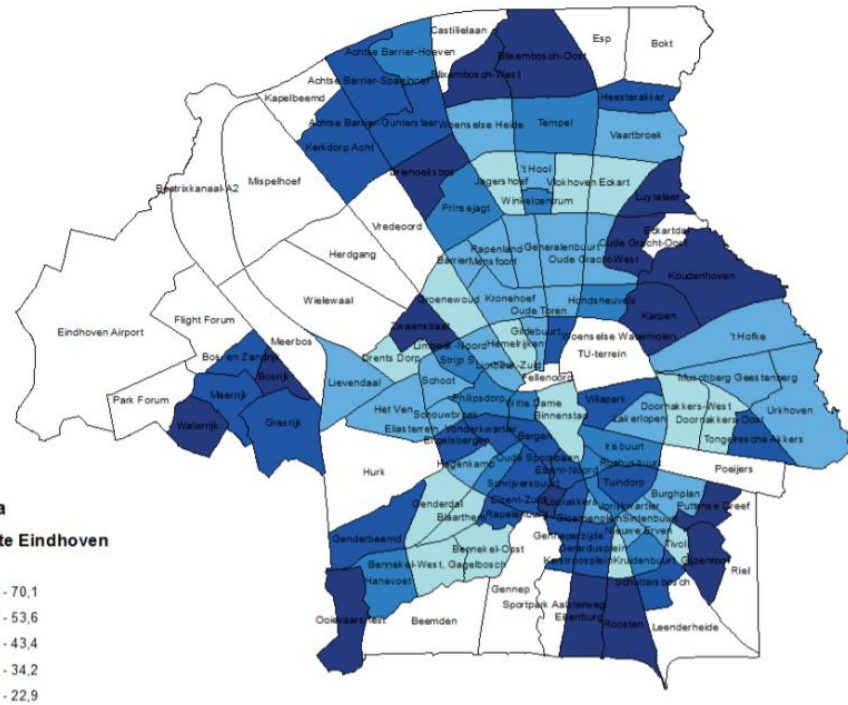

TELOS/PON - https://hetpon.nl/cms_file.php?fromDB=2450

Voorbeeld: Sociale ongelijkheid in Eindhoven

MDI Eindhoven

[Telos, 2016]

Man-made?

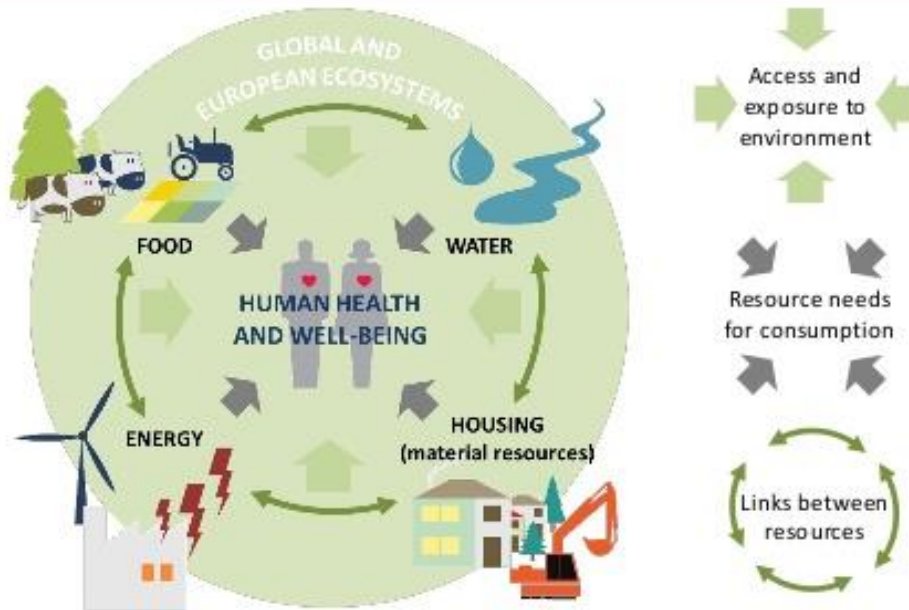
'Blue zones' als versnelling voor gezonde, inclusieve en duurzame stad en regio.

Stimuleer netwerken van NL, EU en wereldsteden.

Measuring well-being and environmental pressures

3. Duurzaam welzijn

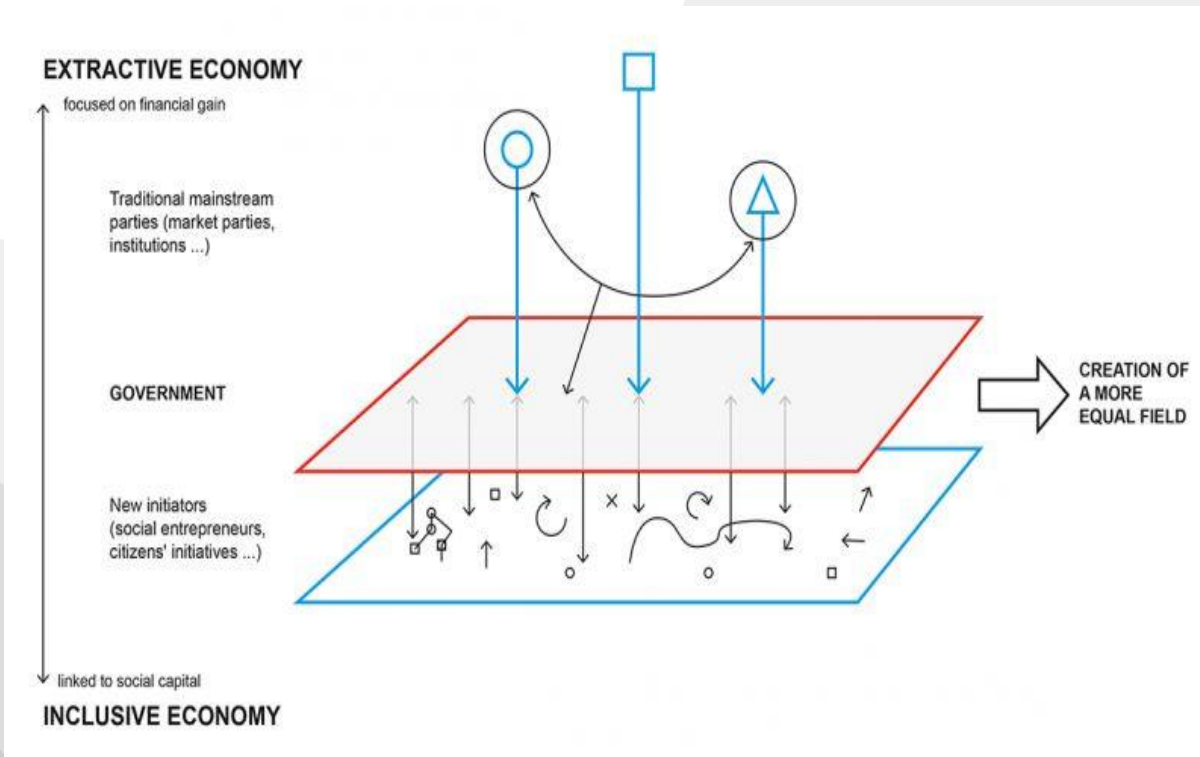
The 'Environmental indicator report 2013' contains thematic assessments of food, water, energy and housing systems to analyse the trends in demand and the supply mechanisms. The resulting environmental pressures are then interpreted in terms of human exposure and selected health and well-being impacts.

Duurzame ontwikkeling is...

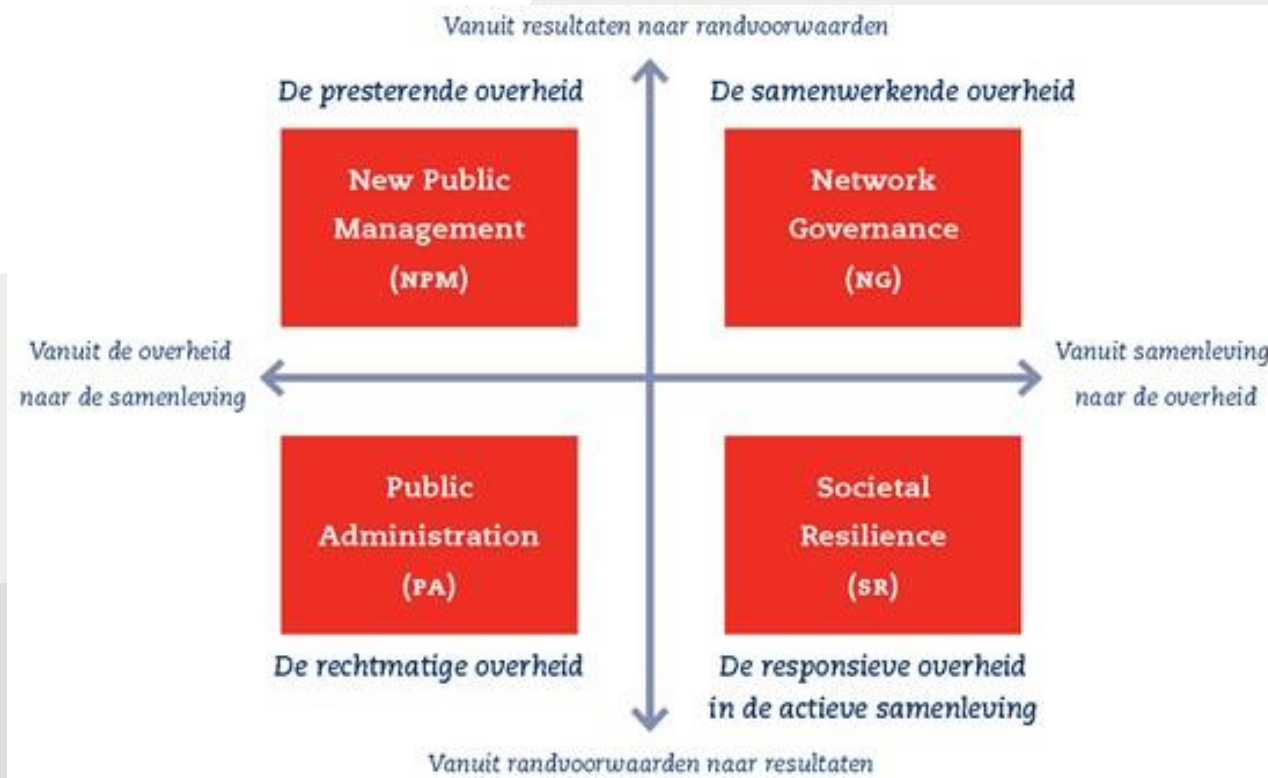
duurzame waarden toevoegen aan omgevingskwaliteiten, niet alleen voor hier en nu, maar ook voor elders en later

Transities 2020-2030

**Next Economy
(IABR 2016)
Next City
Next Community
Next Society**

Diversiteit in bestuursstijlen (NSOB, 2014)

Transitie in Wet- en Regelgeving

Rijksoverheid
Ministerie van Infrastructuur en Milieu

HET NIEUWE OMGEVINGSSTELSEL

De 4 verbeteringen

Een vernieuwend stelsel van instrumenten die met elkaar samenhangen, gebundeld in een Omgevingswet. Voor een inzichtelijk, voorspelbaar en gemakkelijk te gebruiken omgevingsrecht. Die samenhang in beleid, besluitvorming en regelgeving mogelijk maakt. Ondersteund door een actieve en flexibele overheid en een snellere en betere besluitvorming.

1 Omgevingsrecht

Een inzichtelijker en voorspelbaarder omgevingsrecht met een groter gebruiksgemak.

2 Leefomgeving centraal

Een integraal en samenhangend beleid, besluitvorming en regelgeving voor de fysieke leefomgeving.

3 Actieve aanpak

Een actieve en flexibele aanpak vergroot de bestuurlijke afwegingsruimte bij het bereiken van doelen in de fysieke leefomgeving.

4 Besluitvorming

Snellere en betere besluitvorming bij projecten in de fysieke leefomgeving. Met verplichte burgerparticipatie bij grote projecten.

Grote projecten

Kleine projecten

Gezonde Leefomgeving, óók in de Omgevingsvisie

Neem gezondheid, welzijn en sociaal kapitaal (vroeg) mee bij het vaststellen van een gewenste omgevingskwaliteit, bij (ruimtelijke) afwegingen én bij investeringsagenda's rondom omgevingsbeleid, urbane en rurale (her)inrichting en gebiedsontwikkeling!

De Omgevingswet biedt daarvoor mogelijkheden via instrumenten als Omgevingsvisie, Omgevingswaarde, Omgevingsplan, Programma's en Projecten

- 1. Maak 'gezondheid' een duurzaam kwaliteitsdoel in omgevingsbeleid**
- 2. Ontwikkel kernwaarden voor een gezonde leefomgeving**
- 3. Ontwikkel een beslissingskader voor gezonde leefomgeving**
- 4. Maak een concreet uitvoeringsprogramma**
- 5. Creëer naast een 'Green deal' ook een 'Health deal' en verbind daarbij de fysiek-ruimtelijke, economische en sociale domeinen**
- 6. Sluit kennisallianties en maak kennisagenda's, met alle actoren**
- 7. Gebruik de co-creatieve, energieke samenleving als dialoog- en productiemechanisme – met de overheid als choreograaf!**

Majeure (binnen)stedelijke en regionale opgaven vanuit het perspectief van gezonde verstedelijking

1. Verdichten gezonde, schone, veilige, aantrekkelijke en leefbare omgeving
2. Verkleinen sociaaleconomische achterstanden
3. Vergroten sociale inclusie en (zelf)redzaamheid
4. Bevorderen bereikbaarheid met actieve mobiliteit, infrastructuur, openbare ruimte en gezond gedrag
5. Bevorderen gezonde leefstijl, voorzieningen en gedrag
6. Transformaties (leegstaande) gebouwen voor ontmoetingsplekken en sociale (plint)functies voor wijkopbouw en vergroting sociaal kapitaal.
7. 'Groene en blauw' bij herinrichting en (klimaat-adaptieve) stedelijke vernieuwing
8. Gezonde en inclusieve economie, sociaal ondernemerschap en vitale regio's
9. Bevordering van (persoonlijke) gezondheid en (e-)zorg
10. Verkenning van hoe een 'gezonde en inclusieve stad en regio' verankerd kan worden in **(i)** de nieuwe Omgevingswet, **(ii)** (vroege) processen van ruimtelijke planvorming en (verbindende) gebiedsontwikkeling, **(iii)** innovatieve bestuurs- en samenlevingsarrangementen, en **(iv)** in nieuwe (meervoudige) waardencreaties en innovatieve business cases.

Fysieke ruimte: grotere rol in gebiedsontwikkeling!

Gezondheid en kwaliteit van duurzaam (samen)leven in een:

- beschermende ruimte
- faciliterende ruimte
- adaptieve en zorgzame ruimte
- duurzame ruimte
- vóóral borgen in het begin van het ruimtelijk planproces én van de investeringsagenda

Investerings lonen!

Gezondheid, welzijn en kwaliteit van duurzaam (samen)leven

- Intrinsiek duurzame omgevingswaarden
- Positieve vestigings- en concurrentiefactoren
- Innovaties in waardencreatie en businessmodellen

- European Regional Competitiveness (EU Cie, 2017)
- Bruto Utrechts Fietsproduct 2017
- Groen loont! (2011)
- Green Capital Award
- Health Capital Award?

Steden maken het verschil

Samenwerken aan de toekomst van stedelijk Nederland

Agenda Stad

Duurzame maatschappelijke kwaliteit en economische vitaliteit versterken elkaar!

Steden zijn steeds belangrijker als motor voor de economie. In de stad wordt het meeste geld verdiend, daar zijn de meeste banen te vinden, daar trekken de meeste mensen naartoe. Driekwart van de Nederlandse bevolking woont in een stedelijke omgeving en dit zal de komende decennia nog verder toenemen.

Verstedelijking kent echter ook een keerzijde; de sociale en fysieke leefbaarheid staat in de steden stevig onder druk. Het is dan ook zaak de economische potenties van de verstedelijking zo goed mogelijk te benutten en de nadelen waar mogelijk te ondervangen.

Wereldwijd staan steden voor een aantal flinke nieuwe uitdagingen, zoals energietransitie, klimaatverandering en gezond stedelijk leven. Slimme steden, de winnaars van morgen, slagen erin de economische voordelen van de stad op een intelligente wijze te koppelen aan deze grote maatschappelijke uitdagingen.

bevorderen. Dit doen we door het sluiten van **City Deals** rond concrete, stedelijke transitie-opgaven. Hierin werken ambitieuze partners uit de steden, publiek en privaat, samen met de rijksoverheid aan nieuwe oplossingen, waarbij bestaande praktijken en financieringsmodellen ter discussie staan. Samenwerking tussen stedelijke regio's is daarbij cruciaal.

Bij City Deals gaat het om het realiseren van inhoudelijke resultaten en om het leren van de manier waarop partijen samenwerken binnen City Deals. Wat werkt goed en wat minder?

Voor veel opgaven is de EU een onmisbare speler, bijvoorbeeld waar het gaat om energie vraagstukken of de inclusie van migranten. Daarom zijn in Europees verband de **Partnerships** in het leven

Ensure healthy lives and promote well-being for all at all ages.

Make cities inclusive, safe, resilient and sustainable.

UN 2030 Agenda

Sustainable Development Goals

 <p>TRANSFORMING OUR WORLD: THE 2030 AGENDA FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT</p>	1 NO POVERTY 	2 ZERO HUNGER 	3 GOOD HEALTH AND WELL-BEING 	4 QUALITY EDUCATION 	5 GENDER EQUALITY
6 CLEAN WATER AND SANITATION 	7 AFFORDABLE AND CLEAN ENERGY 	8 DECENT WORK AND ECONOMIC GROWTH 	9 INDUSTRY, INNOVATION AND INFRASTRUCTURE 	10 REDUCED INEQUALITIES 	11 SUSTAINABLE CITIES AND COMMUNITIES
12 RESPONSIBLE CONSUMPTION AND PRODUCTION 	13 CLIMATE ACTION 	14 LIFE BELOW WATER 	15 LIFE ON LAND 	16 PEACE, JUSTICE AND STRONG INSTITUTIONS 	17 PARTNERSHIPS FOR THE GOALS

Steden van de toekomst

- Steden zullen niet gedijen ténzij ze worden getransformeerd vanuit het perspectief op een duurzame toekomst.
- Transities zijn noodzakelijk om duurzame, fundamentele waarden toevoegen aan omgevingskwaliteit:
 - **economie, ecologie, en gezondheid en kwaliteit van (samen)leven**
- Transitiepaden via ruimtelijke, technologische, sociale en bestuurlijke (systeem)innovaties, met sterke verbindingen tussen (nu nog sectorale) domeinen, én met 'doorpakken' via de Omgevingswet en duurzame gebiedsontwikkeling: **transformatieve capaciteit vergroten**
- Integraal innovatiebeleid

Dank voor uw aandacht!

leendertvanbree@gmail.com

l.vanbree@uu.nl

T 06 53851041

@leendertvanbree

LvB | Business Development
Urban futures and health